

Waarneming van een jonge Paardenbijter (*Aeshna mixta*) op een ongebruikelijke plaats

R.H.A. van Grunsven & T. Termaat

Terwijl we op 18 augustus 2005 over het water stonden te staren, kwam in de verte een libel aangevlogen. Hij kwam recht op ons af en landde een paar meter van ons vandaan. Het bleek een vrouwtje Paardenbijter (*Aeshna mixta*, Latreille, 1805) te zijn (Figuur 1). Maar de vleugels hadden een sterke glans, de vlekken op het achterlijf waren flets grijsblauw, de ogen dof grijsgroen, de membranulae waren nog eenkleurig bleek in plaats van half wit half grijs en de pterostigmata waren lichtgrijs in plaats van bruin (vergelijk het immature ♂ in Dijkstra (2006)). Blijkbaar een jong beest, dus die moet in de directe omgeving uitgeslopen zijn.

Dit is een heel gebruikelijke redenering, ware het niet dat we op het schip de *Pride of Bilbao* uitkeken over de Golf van Biskaje, Atlantische Oceaan. We bevonden ons ongeveer 40 kilometer ten westen van het dichtstbijzijnde land, de punt van Bretagne.

(47°53'57"N 5°13'45"W, Figuur 2). Dat libellen, en zeker glazenmakers, enorme afstanden kunnen afleggen is bekend, maar het waarnemen van niet-uitgekleurde dieren met glimmende vleugels wordt vaak gezien als een goede aanwijzing dat in de directe omgeving voortplanting heeft plaatsgevonden. Deze waarneming toont aan dat dit niet altijd een terechte veronderstelling is.

Figuur 1. Jong vrouwtje Paardenbijter (*Aeshna mixta*), aangetroffen op de Golf van Biskaje, aan boord van het schip *Pride of Bilbao*.

Teneral female Aeshna mixta, recorded at the Bay of Biscay, on the ferry Pride of Bilbao (Foto: E. Wieman).

Figuur 2. Locatie van de waarneming, 40 km ten westen van de punt van Bretagne, Frankrijk.

Location of the record, 40 km west of the tip of Brittany, France. © Google

In de literatuur zijn maar weinig aanwijzingen te vinden over de tijdspanne waarin een imago rondvliegt met glimmende vleugels en niet-uitgekleurd lichaam. De duur van deze fase is waarschijnlijk afhankelijk van de weersomstandigheden en verschilt in ieder geval ook per soort (CORBET, 1999). STERNBERG & BUCHWALD (1999) geven aan dat het 20 tot 30 uur duurt voordat de vleugels van een libel volledig gesklerotiseerd (uitgehard) zijn en dat het vervolgens nog een tot hooguit twee dagen duurt voordat de kenmerkende glans van de vleugels verdwenen is. Andere bronnen hebben het over een dag tot zelfs enkele weken voordat een imago volledig is uitgekleurd (o.a. BOS & WASSCHER, 1997; NVL, 2002). Van de Zwervende pantserjuffer (*Lestes barbarus*) is bekend dat het minimaal vier dagen duurt voordat de pterostigmata volledig op kleur zijn

(CORBET, 1999). Van de Paardenbijter bestaat slechts een anekdotische beschrijving van het rijpingsproces van een imago. Gardner (1950) nam waar dat na het uitsluipen van een mannelijke Paardenbijter in gevangenschap drie dagen verstreken voordat de vleugels uitgehard waren en de vleugeladers donker gekleurd waren. De kleur van de achterlijfsvlekken bereikt op deze dag ook hun uiteindelijke donkerblauwe en gele kleur. Of de vleugels op dat moment nog glansden wordt niet verteld. Ook de omstandigheden waarin de imago kon uitkleuren (zoals de omgevingstemperatuur) worden niet beschreven.

Op grond van de beschikbare informatie is het dus moeilijk om de leeftijd van een jong ogende libel in te schatten. Duidelijk is wel dat zo'n dier meer dan een dag oud kan zijn en al

een aanzienlijke afstand kan hebben afgelegd van het water waar hij het larvenstadium heeft doorgebracht. Onduidelijk blijft of 'onze' Paardenbijter direct na het uitsluipen aan haar lange reis is begonnen, of dat ze het eerst een tijdje rustiger aan heeft gedaan.

Roy H.A. van Grunsven

Palmstraat 258
3812 XM Amersfoort, Nederland
Roy.vanGrunsven@gmail.com

Tim Termaat

De Vlinderstichting
Postbus 506
6700 AM Wageningen, Nederland
Tim.Termaat@vlinderstichting.nl

Literatuur

- Bos, F. & M. Wasscher, 1997.** Veldgids Libellen. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Corbet, P.S., 1999.** Dragonflies: behavior and ecology of Odonata. Cornell University Press, Ithaca (NY).
- Dijkstra, K-D. B., 2006.** Field Guide to the Dragonflies of Britain and Europe. British Wildlife Publishing, Milton on Stour.
- Gardner, A.E., 1950.** The life-history of *Aeshna mixta*, Latreille (Odonata). Entomologist's Gazette 1: 128-138.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Sternberg, K. & R. Buchwald, 1999. Die Libellen Baden-Württembergs. Band 1: Allgemeiner Teil, Kleinlibellen (Zygoptera). Ulmer, Stuttgart.

Summary

Grunsven, R.H.A. van & T. Termaat, 2010. Record of young *Aeshna mixta* at an unusual location. Brachytron 13(1/2): 44-46.

A teneral female *Aeshna mixta* was seen on the ferry Pride of Bilbao, 40 kilometers west of the tip of Brittany, France. Age estimation of teneral dragonflies is discussed. This records shows that teneral looking dragonflies might have covered quite a long distance.

Keywords

Odonata, Anisoptera, Aeshnidae, *Aeshna mixta*, migration, teneral, Bay of Biscay, France